

of a citizen Ukrainian state, physical perfection, moral, artistic-aesthetic, intellectual, legal, labor, environmental culture.

Attention was drawn to the fact that the formation of the legal culture of citizens, the implementation of measures for the legal education of the population are part of the Strategy of national and patriotic education.

It is shown that informational and educational work in the field of national-patriotic education can be carried out in the process of conducting events on legal education of the population by student clinicians.

It is described that by carrying out legal educational activities as the basis of legal clinical education, it is possible to implement the following main tasks in the field of patriotic education, namely: education of respect for the Constitution of Ukraine, Laws of Ukraine, state symbols; awareness of the relationship between individual freedom, human rights and patriotic responsibility; ability to comply with laws and protect human rights, willingness to take responsibility, ability to resolve conflicts in accordance with democratic principles; forming a tolerant attitude towards other peoples, cultures and traditions; affirmation of humanistic morality as the basic foundation of civil society, etc.

It is noted that legal clinical education in its activity is not limited to educational work. It helps students learn and apply theoretical knowledge in practice, ensures the formation of an appropriate level of legal culture in them, which is a part of national and patriotic education in Ukraine.

Keywords: legal clinical education, national-patriotic education, patriotism, public interest, informational and educational work, legal educational work.

УДК 005.336.2:[378.093.5:340]ПУЕТ(045)
DOI 10.31558/2786-5835.2023.1.1.14

Орел Вікторія Анатоліївна,
старший викладач закладу вищої освіти
Полтавського університету економіки і торгівлі

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО ЦЕНТРУ «ПРАВОВА СТУДІЯ» ПОЛТАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЕКОНОМІКИ ТОРГІВЛІ ТА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИ

У статті досліджено поняття та значення компетентнісного підходу до підготовки правників. Визначено місце та функції навчального юридичного центру «Правова СТУДІЯ» Полтавського університету економіки і торгівлі, з'ясовано результати впровадження компетентнісного підходу в підготовці фахівців зі спеціальності 081 «Право» в Полтавському університеті економіки і торгівлі.

Навчальний юридичний центр «Правова СТУДІЯ» виконує низку важливих функцій: навчальну, соціальну, виховну, комунікативну, дослідницьку. Проходження студентами навчальної практики на його базі дає можливість розвивати ті загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності, досягати тих програмних результатів навчання, які передбачені стандартами галузі.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентність, правник, знання, вміння, навички, навчальна практика, навчальний юридичний центр, юридична клініка.

Постановка проблеми. Сучасна парадигма вищої освіти орієнтована на формування компетентного фахівця, який володіє загальними та спеціальними (фаховими, предметними) компетентностями та вміє їх застосувати відповідно до ситуації. Підписання Україною Болонської декларації заклало фундамент впровадження в освітній процес компетентнісного підходу.

Законодавцем компетентність визначається як здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [1].

У жовтні 2020 року на Всесвітньому економічному форумі (World Economic Forum) оголошено ТОП-10 навичок у 2025 році: вперше з'являються такі навички: активне навчання (active learning), витривалість (resilience), стресостійкість (stress tolerance) та гнучкість (flexibility) [2]. Знання не є самоціллю в компетентнісному підході, а радше засобом формування умінь для подальшого застосування і у типових, і у нестандартних ситуаціях.

Бернард Марр, автор книги «Майбутні навички: 20 навичок і компетенцій, які потрібні кожному, щоб досягти успіху в цифровому світі» (оригін. «Future Skills: The 20 skills and competencies everyone needs to succeed in a digital world»), на сторінках видання Forbes наголосив на важливості розвитку навичок спілкування, «щоб ми могли робити те, що не можуть машини» [3].

Компетентнісний підхід покладено в основу таких нормативних документів: закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [4], стандарти вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право» та інші.

Реформування вищої юридичної освіти передбачає поєднання в освітньому процесі особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів, останній з яких ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах результату навчання і сприяє формуванню передбачених стандартами вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 081 «Право» компетентностей [5, 6].

Заклади вищої освіти, які здійснюють підготовку юристів, повинні забезпечити необхідні умови для формування загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей у майбутніх правників. Важливе місце у забезпеченні їх набуття відводиться юридичним клінікам.

Уперше термін «юридична клініка» було використано на початку ХХ століття у праці Г. Фроммгольда, де автором описувалася значущість діяльності як медичних клінік, так і правничих [7]. Під час надання медичних послуг молоді / недосвідчені лікарі мають консультуватися зі старшими колегами, зберігати лікарську таємницю, етично та гуманно ставитися до своїх пацієнтів. У правників аналогічно: вони повинні вміти застосовувати теоретичні знання у практичних

ситуаціях, надавати достовірну інформацію клієнтам, спілкуватися згідно з вимогами професійної етики, відповідати за збереження персональних даних, конфіденційної інформації тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені А. Галай, Н. Дубчак, О. Клименко, М. Котирба, М. Лоджук, Н. Міловська, Ю. Савелова, О. Соколенко, В. Стаднік, Ю. Фігель та інші присвятили свої дослідження розвитку юридичної клінічної освіти та підготовці фахових правників.

Основний текст. Звернімося до визначення поняття «юридична клініка». У Типовому положенні про юридичну клініку вищого навчального закладу України від 03.08.2006 року (далі – Типове положення) юридичну клініку визначено як структурний підрозділ вищого навчального закладу III–IV рівнів акредитації, що здійснює підготовку фахівців за напрямом «Право», і створюється як база для практичного навчання та проведення навчальної практики студентів старших курсів [8]. Водночас варто відзначити, що наведене визначення і Типове положення потребують оновлення.

У 2014 році Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України (далі – АЮКУ) затверджено Стандарти діяльності юридичних клінік України, згідно з якими уточнено, що юридична клініка утворюється «як база для практичного навчання та проведення практики студентів шляхом надання безоплатної правової допомоги та здійснення правопросвітньої діяльності» [9]. Цим же документом визначено мету її утворення – закріплення студентами теоретичних знань та набуття ними практичних умінь і навичок професії юриста, формування у них поваги до принципів права, підвищення рівня правової культури населення, а також надання безоплатної правової допомоги особам, які її потребують.

Задля забезпечення належної підготовки правників в Полтавському університеті економіки і торгівлі (далі – ПУЕТ) з 2015 року функціонує навчальний юридичний центр «ПРАВОВА СТУДІЯ» Полтавського університету економіки і торгівлі (далі – навчальний юридичний центр або навчальний юридичний центр «Правова СТУДІЯ»).

Мета статті – визначення місця та функцій навчального юридичного центру «Правова СТУДІЯ», з'ясування результатів упровадження компетентнісного підходу в підготовці бакалаврів зі спеціальності 081 «Право» у Полтавському університеті економіки і торгівлі.

Практико-орієнтовний підхід до реалізації освітньої компоненти здобувачів вищої освіти в ПУЕТ є основоположним у підготовці правників та регламентується актами, як-от Стратегія розвитку ПУЕТ на 2023–2027 роки, затверджена ректором ПУЕТ 27.01.2023 року, Положення про організацію освітнього процесу, затверджене ректором ПУЕТ 21.05.2020 року, Положення про практико-

орієнтований підхід в реалізації освітньої компоненти, схвалений вченою радою ПУЕТ 22.02.2022 року [10], Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти, схвалене вченою радою ПУЕТ 22.12.2021 року [11] та інші.

Згідно зі Стандартом вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженим та введеним у дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 644, до загальних компетентностей випускника правничої спеціальності, серед іншого, належать здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК-2), знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-3), здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК-6), здатність працювати в команді (ЗК-9), здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК-11) та інші. Зі свого боку, до спеціальних (фахових, предметних) компетентностей у галузі права за стандартом належать, зокрема здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції (СК-12), здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (СК-13), здатність до консультування з правових питань, зокрема можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації (СК-14) [5]. Ці та інші компетентності набуваються шляхом залучення здобувачів вищої освіти (також – здобувачів) до діяльності навчального юридичного центру «Правова СТУДія» Полтавського університету економіки і торгівлі.

Навчальний юридичний центр «Правова СТУДія» є структурним підрозділом ПУЕТ, створений як база для практичного навчання та проведення навчальної практики здобувачів зі спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Право».

Метою навчальної практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти у процесі вивчення нормативних та вибіркового навчальних дисциплін, отримання первинних професійних умінь та набуття здобувачами вищої освіти комплексу компетентностей під час юридичного консультування, необхідних для майбутньої професійної діяльності [12].

Навчальний юридичний центр «Правова СТУДія» виконує низку важливих функцій:

- навчальну (здійснення практичної підготовки правників);
- соціальну (надання безоплатної правової допомоги та проведення правопросвітницьких заходів);
- виховну (вирішення практичних завдань із дотриманням етичних стандартів професії правника);

– комунікативну (набуття базових навичок риторики, здатність до спілкування із клієнтами з використанням правничої термінології, формування професійно-психологічних якостей правника);

– дослідницьку (здійснення наукових досліджень, участь у науково-практичних конференціях, заходах, вебінарах тощо).

Під час проходження навчальної практики студент-практикант знайомиться з організацією та структурою діяльності навчального юридичного центру «Правова СТУДія», вивчає документи, які регулюють його діяльність, досліджує форми та методи, які використовуються для вирішення завдань, а також ознайомлюється з функціональними обов'язками осіб, які беруть участь у діяльності цього навчального юридичного центру. Студент-практикант ознайомлюється з Положенням про навчальний юридичний центр «Правова СТУДія» ПУЕТ [13], Кодексом академічної доброчесності професорсько-викладацького складу, студентів, співробітників та адміністрації спеціальності 081 «Право» ПУЕТ [14] та посадовою інструкцією практиканта навчального юридичного центру, планом роботи на навчальний рік, а також зі звітністю навчального юридичного центру.

Під наглядом керівника навчальної практики чи завідувача навчального юридичного центру студент-практикант здійснює консультування з правових питань, готує проекти відповідей на звернення, процесуальних документів тощо. Він також виконує інші завдання, пов'язані з застосуванням теоретичних знань або набуттям практичних навичок.

До того ж клініцист знайомиться з особливостями діловодства у навчальному юридичному центрі, включно з номенклатурою справ, правилами документообігу, організацією обліку та контролю вхідної / вихідної документації та кореспонденції, правилами складання документів первинного обліку та звітності.

До завдань студента-практиканта під час проходження навчальної практики при навчальному юридичному центрі належать: вивчення організації діяльності навчального юридичного центру; знайомство з основами документообігу; вивчення правил ведення, обліку і збереження юридичних та інших документів (плану роботи навчального юридичного центру, реєстру обліку приймання-передачі матеріальних ресурсів, журналу інструктажу студентів-практикантів з техніки безпеки під час роботи при навчальному юридичному центрі; журналу прийому громадян та розгляду звернень із правових питань; журналу відгуків громадян щодо якості отриманих консультацій з правових питань; папки з документацією навчального юридичного центру; папки зі справами постійних відвідувачів навчального юридичного центру та інших); участь у складанні поточних і перспективних планів діяльності навчального юридичного центру; надання допомоги завідувачу навчального юридичного центру у проведенні роботи, по-

в'язаної з організацією діяльності навчального юридичного центру; участь у розгляді звернень громадян, складанні проєктів відповідей на них, текстів оголошень та статей у ЗМІ, буклетів з окремих правових питань тощо; участь у прийомі громадян та наданні їм консультацій з правових питань; здійснення юридичної експертизи проєктів документів, підготовлених при навчальному юридичному центрі; участь у роботі, пов'язаній зі складанням документації навчального юридичного центру, виконанням планів навчального юридичного центру; надання правової оцінки проєктам документів навчального юридичного центру.

Діяльність навчального юридичного центру «Правова СТУДія» передбачає використання інформаційних та комунікаційних технологій. Студенти-практиканти періодично здійснюють роботу з:

- текстовими редакторами (Microsoft Word, Google Docs, Libre Office), програмами для перевірки тексту (наприклад, Flesch-Kincaid, Flesch readability, Grammarly, Hemingway);
- відкритими базами даних, як-то: онлайн Будинок Юстиції, Єдиний державний реєстр судових рішень, Опендатабот, Дія, Цифрові юристи тощо;
- базами законодавства: zakonrada.gov, LigaZakon;
- реєстром судових рішень HUDOC та альтернативними ресурсами Опендатабот, Verdictum;
- електронними кабінетами громадян (кабінет платника податків, кабінет водія, Дія, портал електронних послуг Пенсійного фонду України тощо);
- чат-ботами та застосунками для вирішення спорів онлайн;
- засобами штучного інтелекту (ChatGPT, Bing та іншими).

Відзначимо, що у вільний від виконання основних завдань час клініцист вдається до самоорганізованого здобуття неформальної та/або інформальної освіти шляхом опанування курсів на освітніх платформах України та зарубіжжя (передусім Prometheus, EdEra, Pravocator, Coursera, Help та інших) [12].

До того ж у ПУЕТ застосовується сучасний підхід до викладання права, який стимулює здобувачів вищої освіти до отримання різноманітних компетентностей в умовах контрольованого середовища, як-от симуляції судових засідань, так звані «moot courts», моделювання практичних ситуацій з консультування клієнтів та інші. Значення такого методу полягає в тому, що здобувачі приймають певні ролі та зіштовхуються із ситуаціями, які можуть виникнути у професійній діяльності правника.

Метод симуляції судових засідань («moot courts») традиційно використовується в ПУЕТ. Так, 16 березня 2021 року і 29 березня 2023 року відбулися модельні судові засідання щодо розгляду справи по суті в адміністративному суді першої інстанції та щодо апеляційного розгляду справи в апеляційному ад-

міністративному суді. Використання цього методу допомагає розвинути навички мислення, виконання (інтерв'ювання, переговори та адвокація) та професійні цінності.

Набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань для формування у них загальних і спеціальних компетентностей та досягнення відповідних результатів навчання забезпечує, зокрема, написання та розв'язання ними кейсів, участь у кейс-чемпіонатах, вступ до кейс-клубів. Кейси – це опис конкретних ситуацій, історій, які потрібно проаналізувати та запропонувати найкращий варіант їх рішення. Опанування цього методу дає змогу розвинути вміння структурного та аналітичного мислення, презентування власних ідей та покращення навичок публічного виступу [15].

Написання та розв'язання кейсів, систематичне навчання в цій царині входить до обов'язків клініцистів навчального юридичного центру «Правова СТУДія». Представники останньої брали участь у тренінгах для кураторів та консультантів юридичних клінік: «Практика консультування щодо захисту прав споживачів фінансових послуг» (27 березня 2021 року); «Консультування в сфері захисту прав споживачів фінансових послуг: практичний інструментарій для юридичних клінік» (07 квітня 2023 року) та інших заходах [16].

Важливе значення у професійному становленні правника відіграє метод навчання з досвіду. Викладачі кафедри правознавства ПУЕТ до діяльності навчального юридичного центру «Правова СТУДія» залучаються особисто та/або через запрошення фахівців галузі. Навчання з досвіду може допомогти студентам глибше зрозуміти матеріал, збільшити їх мотивацію та розвинути необхідні професійні знання, навички та цінності [17]. Важливим елементом процесу емпіричного навчання є можливість для студентів проаналізувати свій досвід та обговорити свої думки з однолітками та викладачами. Також цей метод дає змогу стимулювати наукову діяльність клініцистів та сприяти розвитку юридичної клінічної освіти.

Варто відзначити важливість набуття дослідницьких навичок майбутніми правниками під час проходження навчальної практики. Клініцисти здійснюють наукові дослідження, беруть участь у науково-практичних конференціях, вебінарах та інших заходах.

Зауважимо, що із 2017 року навчальний юридичний центр «Правова СТУДія» є членом АЮКУ [18], що дає змогу студентам-практикантам розвивати зв'язки у професійному середовищі. У 2021–2022 роках клініцисти взяли участь у таких офлайн заходах, як: Весняний Форум АЮКУ 2021 (19–20 березня 2021 року, м. Київ), перша Зимова Школа АЮКУ (31 січня – 1 лютого 2022 року, м. Чернігів) [16].

Професія «правник» є соціально відповідальною, покликана встановити справедливість у суспільстві. Залучення студентів до надання безоплатної пра-

вової допомоги *pro bono* (згідно з принципом безоплатності) здійснюється за-
для користі громади та підвищення рівня її правосвідомості. Студентами-прак-
тикантами навчального юридичного центру проводяться різноманітні правопро-
світницькі заходи з тематики, що має суспільний інтерес: обсяг прав і свобод
людини і громадянина; пенсійне забезпечення; державна реєстрація ФОП; тру-
дові відносини; оформлення та розірвання шлюбу онлайн; правові аспекти вак-
цинації від COVID-19; правила перетину кордону; захист прав споживачів;
оформлення договорів страхування тощо.

Помітно зростає затребуваність у безоплатній правовій допомозі з початком
російсько-української війни. Зокрема відвідувачів навчального юридичного цент-
ру цікавлять зміни в трудовому, цивільному, господарському, міграційному пра-
ві в умовах воєнного стану.

Відзначимо, що в навчальному юридичному центрі «Правова СТУДія»
впроваджується передовий досвід правничих шкіл Сполучених Штатів Амери-
ки та країн Європи. Йдеться про правопросвітню програму Street Law («вулич-
не право»), що є однією з форм клініки, яку можна використовувати як канал,
через який можна безпосередньо й ефективно вирішувати питання соціальної
справедливості.

В Україні правопросвітня програма Street Law «прижилася» як частина
юридичної клінічної освіти. Вона передбачає популяризацію вивчення права за
допомогою інтерактивних методик та поділяє багато функцій з іншими програ-
мами клінічної юридичної освіти в тому, що несе подвійну перевагу практично-
го навчання для студентів-правників і водночас надає юридичні послуги, зазвичай
для тих, хто може не мати доступу до адвоката через інші звичайні засоби.
Street Law спрямована на підвищення обізнаності про законні права та обов'язки
(а не на вирішення індивідуальних проблем) через послуги на рівні грома-
ди [19].

Як стверджує Дональд Ніколсон, компетентності правника мають стосува-
тися також цінностей, юридична клінічна освіта прагне допомогти студентам
стати ефективними етичними практиками, що розвивають власний стиль та по-
чуття професійної моралі [20].

Доцільно акцентувати увагу на тому, що діяльність клініцистів навчально-
го юридичного центру ґрунтується на належному дотриманні вимог професій-
ної етики, норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної
інформації. У своїй діяльності студенти-практиканти керуються Примірним етич-
ним кодексом юридичної клініки, прийнятим АЮКУ 25.08.2005 року [21], Ко-
дексом академічної доброчесності професорсько-викладацького складу, студен-
тів, співробітників та адміністрації спеціальності 081 «Право» ПУЕТ [14]. Етич-
ні правила поведінки передбачають об'єктивне, чесне, шанобливе, толерантне,

тактовне ставлення клініцистів до відвідувачів, викладачів та інших студентів навчального юридичного центру. Не менш важливе значення етичної складової, зокрема у сфері дотримання конфіденційності, захисту персональних даних клієнта, усвідомлення відповідальності кожного правника за престижність юридичної професії загалом. Дотримання вимог вищезазначених документів сприяє гідному, компетентному, ефективному виконанню студентами-практикантами своїх обов'язків, підвищенню престижу навчального юридичного центру та їх професіоналізму.

Важливе значення у професійній діяльності правника займають навички комунікації у професійному середовищі та поза ним. Передбачається, що для ефективного консультування клієнтів з правових питань необхідні комунікативні навички, а також здатність скласти оптимальний план дій та мати альтернативну стратегію захисту, доносити свої думки «простою мовою», залежно від аудиторії та споживача послуг, враховувати соціальний статус та вразливість споживача послуг. Тобто практичне консультування реальних клієнтів у навчальному юридичному центрі сприяє закріпленню навичок інтерв'ювання та усної комунікації, зокрема в контексті передачі правової інформації особам, що не володіють правничою термінологією.

До того ж клініцисти можуть готувати письмову аргументацію для клієнта для вирішення конкретної проблеми, відтворювати усні аргументи, обговорювати угоду, складати контракт або проводити медіацію спору [22].

Висновки

1. Компетентнісний підхід є фундаментальним у розвитку вищої освіти в Україні. Він ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах результату навчання і сприяє формуванню необхідних для сучасних фахівців загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей. Стандартами вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 081 «Право» передбачений перелік компетентностей, якими повинен володіти фаховий правник.

2. Функціонування юридичних клінік у закладах вищої освіти є необхідною умовою у підготовці правників. Проходження навчальної практики на базі юридичної клініки дає можливість здобувачам вищої освіти набути компетентностей, що пристосують випускників до подальшої професійної діяльності.

3. У Полтавському університеті економіки і торгівлі реалізується практико-орієнтований підхід до навчання. Навчальний юридичний центр «Правова СТУДІЯ» є структурним підрозділом ПУЕТ та базою проходження навчальної практики для студентів зі спеціальності 081 «Право». Він виконує низку важливих функцій: навчальну, соціальну, виховну, комунікативну, дослідницьку.

Реалізація компетентнісного підходу до навчання в ПУЕТ забезпечується сучасним інструментарієм викладання права: моделюванням практичних ситуацій (симуляція «moot courts»), кейс-методом, навчанням з досвіду тощо.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them. *World Economic Forum*: вебсайт. URL: https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them?utm_source=facebook&utm_medium=social_scheduler&utm_term=Education%20and%20Skills&utm_content=21/10/2020%2021:30&fbclid=IwAR3h_yMNY73A-WrEH7Fjap-WqRNC0qMTaqIngJelhHZXdyGMmO4ppJCZgAk (дата звернення: 15.04.2023).
3. The Top 10 Most In-Demand Skills For The Next 10 Years. *Forbes*: веб-сайт. URL: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2022/08/22/the-top-10-most-in-demand-skills-for-the-next-10-years/?sh=1c1f6a9117be> (дата звернення: 15.04.2023).
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>
5. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право. Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 р. № 644. 17 с.
6. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 Право, спеціальність 081 Право. Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 р. № 643. 17 с.
7. Frommhold G. (1900). Juristische Kliniken. *Deutsche Juristen-Zeitung*. Jg. 5, 1900. P. 448–449.
8. Типове положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України. Затверджене наказом Міністерства освіти і науки України № 592 від 3 серпня 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text>
9. Стандарти діяльності юридичних клінік України. Схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 р. URL: <https://legal-clinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf>
10. Положення про практико-орієнтований підхід у реалізації освітньої компоненти в Полтавському університеті економіки і торгівлі від 23 лютого 2022 р. URL: http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pr-or_pidh_2022.pdf
11. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Затверджене наказом Міністерства освіти України № 93 від 08 квітня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>
12. Програма навчальної практики для здобувачів вищої освіти 2 курсу освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право / Г. Лаврик, В. Орел. Полтава: ПУЕТ, 2022. 45 с.
13. Положення про навчальний юридичний центр «Правова СТУДія» Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» від 28 вересня 2022 р. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/polozh_law_std.pdf
14. Кодекс академічної доброчесності професорсько-викладацького складу, студентів, співробітників та адміністрації спеціальності 081 «Право» ПУЕТ від 23 травня 2019 р. URL: http://puet.edu.ua/sites/default/files/codex_acad_dobr-081.pdf
15. Жидик Я. Майже настільна книга про кейси. USAID, 2021. 60 с.

16. Навчальний юридичний центр Полтавського університету економіки і торгівлі «ПРАВОВА СТУДІЯ». *Кафедра правознавства*: вебсайт. URL: <http://pravo.puet.edu.ua/law-std.htm> (дата звернення: 15.04.2023).
17. Гесс Г. Сучасний інструментарій викладання права для викладачів правничих шкіл. 2018. URL: <https://drive.google.com/file/d/1cwOKXBO9avxae1JNcbgK00kNd71lI75-/view>
18. Реєстр юридичних клінік України 2022 рік. С. 35. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2020/11/Reyestr-AYUKU-2022-kopiya.pdf> (дата звернення: 15.04.2023).
19. Frank S. Bloch. *The Global Clinical Movement: Educating Lawyers for Social Justice. Ed by Oxford University Press.* 2010. P. 225–240. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195381146.003.0015>
20. Nicolson D. Problematizing competence in clinical legal education: what do we mean by competence and how do we assess non-skill competencies? *International Journal of Clinical Legal Education.* 2016. 23(1). P. 69–110. URL: <https://doi.org/10.19164/ijcle.v23i1.491>
21. Примірний етичний кодекс юридичної клініки. Прийнятий Асоціацією юридичних клінік України від 25 серпня 2005 р. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/Примірnyj-etychnyj-kodeks.-AYUKU-25.08.05.pdf>
22. Методичні матеріали. Методичні рекомендації. Стандарти вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів зі спеціальності 081 «Право». Київ: USAID. 2022. 46 с.

References

1. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 1 lypnia 2014 r. № 1556-VII. *Zakonodavstvo Ukrainy.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them. *World Economic Forum*: vebсайт. URL: https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them?utm_source=facebook&utm_medium=social_scheduler&utm_term=Education%20and%20Skills&utm_content=21/10/2020%2021:30&fbclid=IwAR3h_yMNY73A-WrEH7Fjap-WqRNCQqMTaqlngJeIhHZXdyGMmO4ppJCZgAk (дата звернення: 15.04.2023).
3. The Top 10 Most In-Demand Skills For The Next 10 Years. *Forbes*: veb-sait. URL: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2022/08/22/the-top-10-most-in-demand-skills-for-the-next-10-years/?sh=1c1f6a9117be> (дата звернення: 15.04.2023).
4. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 25 chervnia 2013 r. № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>
5. Standart vyshchoi osvity pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity haluzi znan 08 Pravo, spetsialnosti 081 Pravo. Zatverdzheno ta vvedeno v diiu Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 20 lypnia 2022 r. № 644.
6. Standart vyshchoi osvity druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity haluzi znan 08 Pravo, spetsialnist 081 Pravo. Zatverdzheno i vvedeno v diiu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 20 lypnia 2022 r. № 643.
7. Frommhold, G. (1900). *Juristische Kliniken. Deutsche Juristen-Zeitung.* Jg. 5. P. 448–449.
8. Typove polozhennia pro yurydychnu kliniku vyshchoho navchalnogo zakladu Ukrainy. Zatverdzhene nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 592 vid 3 serpnia 2006 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text>

9. Standarty diialnosti yurydychnykh klinik Ukrainy. Skhvaleni Vseukrainskym Zizdom Asotsiatsii yurydychnykh klinik Ukrainy Protokol № 2 vid 19 chervnia 2014 r. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnykh-klinik-ukrajini.pdf>
10. Polozhennia pro praktyko-orientovanyi pidkhid u realizatsii osvitnoi komponenty v Poltavskomu universyteti ekonomiky i torhivli vid 23 liutoho 2022 r. URL: http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pr-or_pidh_2022.pdf
11. Polozhennia pro provedennia praktyky studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy. Zatverdzhene nakazom Ministerstva osvity Ukrainy № 93 vid 08 kvitnia 1993 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>
12. Prohrama navchalnoi praktyky dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity 2 kursu osvitno-profesiinoi prohramy «Pravo» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 081 Pravo haluzi znan 08 Pravo / H. Lavryk, V. Orel. Poltava: PUET, 2022.
13. Polozhennia pro navchalnyi yurydychnyi tsentr «Pravova STUDIa» Vyshchoho navchalnogo zakladu Ukoopspilky «Poltavskiy universytet ekonomiky i torhivli» vid 28 veresnia 2022 r. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/polozh_law_std.pdf
14. Kodeks akademichnoi dobrochesnosti profesorsko-vykladatskoho skladu, studentiv, spivrobitnykiv ta administratsii spetsialnosti 081 «Pravo» PUET vid 23 travnia 2019 r. URL: http://puet.edu.ua/sites/default/files/codex_acad_dobr-081.pdf
15. Zhydyk, Ya. (2021). Maizhe nastilna knyha pro keisy. USAID.
16. Navchalnyi yurydychnyi tsentr Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli «PRAVOVA STUDIa». *Kafedry pravoznavstva*: vebсайт. URL: <http://pravo.puet.edu.ua/law-std.htm> (data zvernennia: 15.04.2023).
17. Hess, H. (2018). Suchasnyi instrumentarii vykladannia prava dlia vykladachiv pravnychykh shkil. URL: <https://drive.google.com/file/d/1cwOKXBO9avxae1JNcbgK00kNd71l175-/view>
18. Reiestr yurydychnykh klinik Ukrainy 2022 rik. S. 35. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2020/11/Reyestr-AYUKU-2022-kopiya.pdf> (data zvernennia: 15.04.2023).
19. Frank S. Bloch (Ed.). (2010). The Global Clinical Movement: Educating Lawyers for Social Justice. *Oxford University Press*. P. 225–240. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195381146.003.0015>
20. Nicolson, D. (2016). Problematizing competence in clinical legal education: what do we mean by competence and how do we assess non-skill competencies? *International Journal of Clinical Legal Education*, 23(1). P. 69–110. URL: <https://doi.org/10.19164/ijcle.v23i1.491>
21. Prymirnyi etychnyi kodeks yurydychnoi kliniky. Pryiniaty Asotsiatsiieiu yurydychnykh klinik Ukrainy vid 25 serpnia 2005 r. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/Prymirnyj-etychnyj-kodeks.-AYUKU-25.08.05.pdf>
22. Metodychni materialy. Metodychni rekomendatsii. Standarty vyshchoi osvity pershoho (bakalavrskoho) ta druhoho (mahisterskoho) rivniv zi spetsialnosti 081 «Pravo». Kyiv: USAID. 2022.

Viktoriia Orel. The competent approach in the activities of the legal educational center «PRAVOVA STUDYA» of the Poltava University of Economics and Trade and its results

The article examines the concept and significance of the competency-based approach to the teaching of lawyers. It was found that the competence approach is based on interdisciplinary, integrated requirements of the learning outcome and contributes to the formation of general and special (professional) competencies necessary for modern specialists.

The location and functions of the educational legal center of the Poltava University of Economics and Trade «PRAVOVA STUDYA» are defined, the results of the implementation of the competency approach in the training of specialists in the specialty 081 Law at the Poltava University of Economics and Trade are described.

The legal training center «PRAVOVA STUDYA» is a structural unit of PUET, created as a base for practical training and conducting educational practice of applicants from the specialty 081 Law of the educational and professional program «Law».

The purpose of the educational practice is to consolidate and deepen the theoretical knowledge obtained by students of higher education in the process of studying normative and selective academic disciplines, to acquire primary professional skills, and to acquire by students of higher education a complex of competencies during legal counseling, necessary for future professional activities

The educational legal center «PRAVOVA STUDYA» performs a number of important functions:

- educational (providing practical training of lawyers);*
- social (provision of free legal aid and holding legal education events);*
- educational (solving practical problems in compliance with the ethical standards of the legal profession);*
  - communicative (acquisition of basic rhetorical skills, ability to communicate with clients using legal terminology, formation of professional and psychological qualities of a lawyer);*
  - research (conducting scientific research, participation in scientific and practical conferences, events, webinars, etc.).*

The students' training practice on its basis provides an opportunity to develop those general and special (professional, subject) competencies, to achieve those program learning outcomes, which are provided for by industry standards.

The implementation of a competency-based approach to education at PUET is provided by modern law teaching tools: simulation of practical situations («moot courts» simulation), case method, learning from experience, etc.

Keywords: *competence approach, competence, lawyer, knowledge, ability, skills, educational practice, educational legal center, legal clinic.*